

N:o 73.

Ank. till Riksdagens kansli den 4 maj 1889, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående utgifvande af en statstidning för legala tillkännagifvanden m. m. samt om beviljande af ett extra anslag å 1,500 kronor för utredningens verkställande.

(2:a U. A.)

Under åberopande af de skäl, som anförts i en af motionären vid sistlidna riksdag väckt motion äfvensom i Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts deröfver afgifna tillstyrkande utlåtande, har herr *A. P. Danielson*, i motion n:o 84 inom Andra Kammaren, föreslagit, att Riksdagen ville besluta att hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning derom, att, sedan det med utgifvaren af Post- och Inrikes tidningar under den 30 april 1886 af regeringen upprättade eller nu gällande kontrakt blifvit med första möjliga i vederbörlig ordning uppsagdt och upphört att gälla, en tidning, afsedd att upptaga vissa meddelanden från regeringen och alla legala tillkännagifvanden så väl af embetsmyndigheter som enskilde i de fall, då sådana enligt lag och författningar måste sålunda offentliggöras jemte andra kungörelser och annonser, kunde under statsmyndighets kontroll utgifvas och utdelas till embetsverk, myndigheter och

rikets kommuner och jemväl finnas att tillgå genom prenumeration och försäljning, samt så ordnad, att deri upptagna tillkännagifvanden och annonser med lätthet kunde i sina olika grupper igenfinnas, äfvensom till nästa riksdag afgifva proposition i ämnet, och att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande för förenämnda utredning ett anslag af 1,500 kronor.

I den af motionären åberopade, vid senaste riksdag i ämnet väckta motionen, n:o 171 inom Andra Kammaren, hemställde motionären, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning i syfte att alla legala tillkännagifvanden, såväl af embetsmyndigheter som enskilde, i de fall, då sådana offentliga tillkännagifvanden vore enligt lag och författningar dem ålagda, måtte införas i en statstidning, afsedd uteslutande för dylika tillkännagifvanden och för meddelanden från regeringen och Riksdagen i vissa ärenden, utgifven under statsmyndighets kontroll samt så ordnad, att berörda tillkännagifvanden med lätthet kunde i sina olika grupper igenfinnas och medförde minsta möjliga kostnad för vederbörande, hvilken utredning äfven borde omfatta frågan i hvad mån och på hvilket sätt samma statstidning borde kostnadsfritt utdelas, samt till nästa riksdag inkomma med förslag i ämnet.

Till stöd för denna sin framställning anförde motionären, att den annonsering, som funnes i lag anbefald och som upptoges i Post- och Inrikes tidningar, vore till följd af annonsernas dyrhet en tunga för den stora allmänheten och särskildt för den fattigare befolkningen mycket tryckande; att, då svenska akademien, som på grund af erhållet privilegium af den 20 december 1791 vore såsom utgifvare af nämnda tidning ensam berättigad att få tidningen erkänd som den enda med laga vitsord att upptaga den i lag anbefalda annonseringen i allmänna tidningarne, icke, på sätt i tryckfrihetsförordningen stadgades, förnyat det uppgifna privilegiet, utan på 1830-talet låtit det förfalla, hinder ej kunde deraf möta att ordna den lagtvungna annonseringen mera tidsenligt och på annat sätt än nu; att man borde tillse att denna lagtvungna skatt icke utginge med större belopp, än behofvet kräfde, och att den ej godtyckligt bestämdes af en enskild person eller af svenska akademien; att, ehuru Post- och Inrikes tidningar utginge i en upplaga af icke så betydligt antal exemplar och egde en mycket begränsad läsekrets mot en del andra tidningar, den ändock gäfvade svenska akademien betydlig inkomst genom tidningens bortarrenderande till enskild person; att, för att få en skattejemkning för den stora allmänheten och på samma gång ett mera allmänt och verkligt gagn af den lagtvungna annonseringen, Riksdagen borde vidtaga åtgärder i den

antydde rigtningen; att den föreslagna statstidningen skulle utgifvas under statens kontroll och utdelas till embetsverk och myndigheter samt rikets kommuner äfvensom finnas att tillgå genom prenumeration och försäljning; att tryckningen af tidningen borde ske genom aftal för viss tid med enskildt tryckeri i hufvudstaden eller såsom i vanliga fall tillginge för tryckning af de så kallade länskungörelserna; samt att annonspriset för legala annonser beräknades så lågt som möjligt och så, att endast kostnaden för tidningens utgifvande blefve i medeltal ersatt.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott, till hvars behandling motionen, på sätt motionären nu jemväl erinrat, hänvisades, egnade frågan en utförlig utredning, dervid utskottet i likhet med motionären kom till det resultat, att svenska akademien ifrågavarande privilegium, såsom icke förnyadt, ej lade hinder i vägen för Kongl. Maj:t att, efter uppsägning af den med Posttidningens nuvarande utgifvare avslutade öfverenskommelse, meddela förordnande, hvarigenom officiella och legala kungörelser komme att i första hand införas i annan tidning, men utskottet framhöll tillika, att inkomsten af Posttidningen vore akademien förnämsta inkomstkälla och snart sagdt ett lifsvilkor, för att akademien skulle kunna fortsätta sin ädla och gagnande verksamhet och fullborda det synnerligen dyrbara arbetet med utgifvandet af en svensk ordbok, i följd hvaraf utskottet fann åtgärd, hvarigenom akademien ginge miste om sin inkomst utaf Posttidningen, icke böra vidtagas utan i sammanhang med anordning, ledande dertill, att ersättning beredd akademien för hvad hon derigenom förlorade.

Det tillfälliga utskottet medgaf vidare, att för den fattigare befolkningen, som dock väl ej företrädesvis betalade annonserna i Posttidningen, tidningens annonspris 12½ öre per rad kunde kännas tryckande, men, när berörda pris understeg de flesta andras, ansåg utskottet all skälig anledning till klagan öfver annonsernas dyrhet vara undanröjd, om annonspriset kunde nedsättas till 10 öre per rad, hvar emot utskottet fäste mera vikt dervid, att de allmänna kungörelsernas innehåll blefve i högsta möjliga mån spridt i hela landet, blefve känt och beaktadt af den stora allmänheten, samt, då Posttidningen nu hade det i jämförelse med åtskilliga andra stockholmstidningar ringa prenumerantantalet 1,012, fann det ådagalagdt, att tidningen i sitt nuvarande skick icke lämpade sig för upptagande af officiella och legala kungörelser, och instämde med motionären deri, att en ändring i detta afseende påkallades af omsorg om allmänhetens välförstådda intresse.

Erkännande rigtigheten af motionärens åsigt, att denna viktiga

angelägenhets ordnande icke kunde ske utan en föregående, af Kongl. Maj:t ombesörjd utredning, ansåg dock bemälda utskott sig böra, om ock blott antydningssvis, beröra frågan om grunderna för de nya anordningarne samt framstälde det förslag, att det ifrågavarande bladet, som lämpligen kunde benämnas Sveriges Allmänna Tidningar och måste utkomma hvarje helgfri dag, borde upptaga förutom de meddelanden från regeringen, hvarom i det med nuvarande utgifvaren af Posttidningen utaf regeringen upprättade kontrakt förmälades, endast annonser, nemligen dels alla officiella och legala kungörelser, deribland ock riksgäldskontorets, dels ock andra annonser af alla slag med undantag af sådana, hvilkas innehåll vore i något afseende olagligt eller opassande, att annonspriset ej skulle sättas högre än 10 öre för petitrad, att prenumerationspriset, liksom priset å lösa nummer, skulle hållas synnerligen billigt och gratisutdelning till embetsverk, myndigheter och kommuner samt tidningens framläggande å lämpliga offentliga lokaler, efter föredömet i Norge, införas, att tidningens utgifvande torde böra ske under civildepartementets eller möjligen justitiedepartementets öfverinseende af en särskildt för ändamålet anställd person, hvars aflöning kunde hållas mycket måttlig, då någon litterär eller politisk kompetens ej erfordrades, och hvilken borde ega erforderliga, helst qvinliga biträden.

Med förmälan att en dylik tidning, rätt skött, sannolikt skulle inbringa medel, tillräckliga att betäcka ej allenast alla statsverkets utgifter för företaget utan ock den ersättning, som borde svenska akademien tillkomma, hemstälde utskottet slutligen, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t *dels* låta utreda, huru vida ej, sedan det med utgifvaren af Post- och Inrikes tidningar under den 30 april 1886 af regeringen upprättade kontrakt blifvit i vederbörlig ordning uppsagdt och upphört att gälla, en tidning, afsedd att upptaga vissa meddelanden från regeringen äfvensom officiella och legala kungörelser samt andra annonser, kunde under statsmyndighets kontroll utgifvas och spridas på sätt utskottet antydt, dervid ersättning borde beredas svenska akademien för den minskning i inkomst, akademien, i följd af upphäfvande af Post- och Inrikes tidningars officiella egenskap, kunde visa sig komma att få vidkännas; och *dels*, om möjligt till nästa Riksdag, afgifva proposition i ämnet.

Sedan denna det tillfälliga utskottets hemställan af Andra Kam-maren bifallits, undergick den väckta frågan inom Första Kammaren

förberedande behandling af kammarens andra tillfälliga utskott, hvilket af anförda skäl fann sig icke kunna i vidsträcktare mån understödja motionens syfte, än att utskottet hemställde, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och hvilka åtgärder borde vidtagas för att de kungörelser, hvilka enligt lag och författningar skulle i allmänna tidningarne införas, måtte vinna större spridning och medföra mindre kostnad än nu vore fallet. Denna hemställan blef emellertid af kammaren afslagen.

Utskottet hyser i den nu föreliggande frågan väsentligen samma uppfattning, som förlidet år uttalades af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott, och då det anslag, motionären ansett böra ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för utredningens verkställande, synes utskottet vara till beloppet väl afvägdt, får utskottet alltså, med anledning af den nu föreliggande motionen, hemställa,

att Riksdagen må ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 1,500 kronor till utrednings verkställande, *dels* huruvida icke, sedan det med utgifvaren af Post- och Inrikes tidningar nu gällande kontrakt blifvit i vederbörlig ordning uppsagdt och upphört att gälla, en tidning, afsedd att upptaga vissa meddelanden från regeringen äfvensom officiella och legala kungörelser samt andra annonser, kunde under statsmyndighets kontroll utgifvas och utdelas till embetsverk, myndigheter och rikets kommuner och jemväl finnas att tillgå genom prenumeration och försäljning, hvilken tidning borde vara så inrättad, att deri upptagna tillkännagifvanden och annonser med lätthet kunde i sina olika grupper igenfinnas, *dels* ock om och i hvad mån, med anledning af den minskning i svenska akademiens inkomster, som häraf kunde föranledas, understöd borde beredas akademien till fullbordande af det nu pågående arbetet med utgifvandet af en svensk ordbok, äfvensom hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville, om möjligt till nästa Riksdag, afgifva proposition i ämnet.

Stockholm den 4 maj 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation :

Af herrar grefve *G. Sparre*, *H. P. P. Tamm*, *F. Boström*, *E. V. R. L. Königsfeldt*, *P. J. von Ehrenheim*, *R. G. von Hedenberg* och *C. W. von Schulzenheim*, hvilka ansett att utskottets yttrande och förslag i denna fråga bort, efter den i utlåtandet gjorda redogörelse för Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts vid 1888 års riksdag hemställan, hafva följande lydelse:

»Denna det tillfälliga utskottets hemställan bifölls af Andra Kammaren; hvarefter den väckta frågan inom Första Kammaren hänvisades till förberedande behandling af kammarens andra tillfälliga utskott. I det utlåtande, sistnämnda utskott med anledning deraf afgaf, förklarade utskottet, att det för sin del icke kunde tillstyrka kammaren att biträda medkammarens beslut. Utskottet hölle nemligen före, att, äfven om svenska akademiens omtalade privilegium på 1830-talet genom den formella försummelsen af underlåtet förnyande finge anses hafva gått förloradt, det vore Riksdagen föga värdigt att likväl, sedan under mer än 50 år derefter nämnda privilegium fortlevat, påkalla åtgärder, som skulle tillintetgöra privilegiet.

Utom berörda skäl, som förlorade en del af sin betydelse genom bifall till Andra Kammarens hemställan, att ersättning bereddades akademien för den minskning i inkomst i följd af upphäfvande af Posttidningens officiella egenskap, akademien kunde visa sig komma att vidkännas, hyste utskottet äfven ur klokhetssynpunkt betänkligheter mot den ifrågasatta statstidningen. Det öfverensstämde så litet med de i allmänhet hos oss gällande grundsatser, att staten skulle för egen del inlåta sig på företaget att utgifva en tidning, hvilken skulle redigeras af en statens embetsman såsom sådan och öfver hvilken en af regeringens egna medlemmar skulle hafva öfverinseende, att utskottet redan därför ej ville tillstyrka något dylikt, men ännu mindre funne utskottet det tillrädligt, att under sådana förhållanden låta tidningen hafva till uppgift att delvis försörja sig med alla de enskilda annonser, personer önskade deri införa.

Med skäl kunde nemligen enligt utskottets förmenande sättas i fråga, om det vore rätt tillständligt för staten att sålunda inlåta sig på en för enskilda tidningar förlustbringande täflan på ett för tidningars existens så viktigt område som annonseringen, och då man visste, att personer på ett försåtligt och vid annonsernas emottagande ej alltid lätt skönjbart sätt begagnade annonser såsom ett medel till ärekränk-

ningar, hvilka kunde ådraga tidningsutgifvaren ansvar och ersättnings-skyldighet, vore det ej rätt af staten att utsätta en sin embetsman, för att ej tala om den öfvervakande regeringsledamoten, för slika obehagligheter, och om åter de enskilda annonserna uteslötes samt tidningen skulle i en ofantlig mängd exemplar gratis utdelas samt hafva lågt försäljningspris och lågt annonspris, kunde det vara tvifvel-aktigt, om den förmädde väl bära utgifterna och tillika lemna svenska akademien full ersättning för dess förlust.

Lika med Andra Kammarens utskott ansåge dock utskottet det högligen önskligt, att dessa legala kungörelser, af hvilka dock en stor del äfven genom andra tidningar spredos till allmänheten, erhöle vidsträcktare spridning än nu vore händelsen, hvilket hufvudsakligen kunde ske dels genom utdelande till myndigheter och korporationer, på sätt hemställt blifvit, af den i fråga om annonsering officiella tidningen, dels genom att medelst lägre prenumerationspris och mera lockande innehåll vid sidan om annonserna förvärfva tidningen ökad antal prenumeranter.

Äfven funne utskottet det beaktansvärdt, om till äfventyrs något kunde åstadkommas till minskning i kostnaden för den lagtvingna annonseringen vare sig genom lägre annonspris eller den lagändring, att kungörelser behöfde blott införas två gånger i sådana fall, der nu deras införande tre gånger vore föreskrifvet.

Då utskottet emellertid ej ville uttala sig, om något eller några af dessa sätt under närvarande förhållanden kunde och borde användas, utan ansåge detta bero på den påkallade utredningen af Kongl. Maj:t och hyste den mening, att denna utredning borde i så litet bindande ordalag som möjligt öfverlemnas åt Kongl. Maj:t, funne utskottet sig icke kunna i vidsträcktare mån understödja motionens syfte än att utskottet hemställde, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och hvilka åtgärder borde vidtagas, för att de kungörelser, hvilka enligt lag och författningar skulle i allmänna tidningarne införas, måtte vinna större spridning och medföra mindre kostnad än nu vore fallet.

Denna tillfälliga utskottets hemställan blef emellertid af Första Kammaren afslagen.

Enligt utskottets förmenande kunna mot motionärens nu föreliggande förslag med fog rättas samma anmärkningar, som Första Kam-marens omförmälda tillfälliga utskott förlidet år framstälde mot det af Andra Kammaren då godkända förslaget; och motionärens förslag synes utskottet i sjelfva verket vara ännu mindre tilltalande än det sistnämnda

i det afseendet, att det icke innehåller något direkt uttalande derom, att ersättning borde beredas svenska akademien för den minskning i inkomst, akademien i följd af upphäfvande af Post- och Inrikes tidningars officiella egenskap kunde komma att få vidkännas. Utskottet anser sig för den skull icke kunna tillstyrka Riksdagen att bifalla motionen, sådan densamma nu föreligger.

Deremot håller utskottet, i öfverensstämmelse med den uppfattning Första Kammarens andra tillfälliga utskott förlidet år utalade, före, att det skulle vara högeligen önskligt, om de legala kungörelser, hvilka nu skola i allmänna tidningarne införas, kunde erhålla en allmännare spridning än för närvarande är förhållandet. För sin del föreställer sig utskottet, att detta kunde åstadkommas derigenom, att den del af ifrågavarande tidning, som innehåller de legala annonserna, i särskildt aftryck tillhandahölles kommunerna emot ett pris, som endast motsvarade den verkliga kostnaden för en sådan upplagas utgifvande och som således borde kunna ställa sig högst betydligt lägre än det nuvarande prenumerationspriset å tidningen.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet, som icke anser särskildt anslag för vinnande af det af utskottet afsedda ändamålet erfordras, med anledning af herr A. P. Danielsons motion hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, hvilka åtgärder böra vidtagas för att de kungörelser, hvilka enligt lag och författningar, skola i allmänna tidningarne införas, må kunna på lämpligare sätt och för mindre kostnad än nu är fallet, blifva för kommunerna i riket tillgängliga.»

Herrar *C. E. Casparsson, C. Ifvarsson, J. Anderson* och *A. Peterson* hafva begärt få antecknadt att de ej deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.